शोध निबंधाचे नाव –

"पंतप्रधान स्व - निधी योजनेचा लाभ कुटुंबांना मिळून देणे व समूदाया मध्ये कोरोना विषयक जनजागृती.“

विद्यार्थीनीचे नाव - संध्या सिद्धार्थ पाटील (MSW द्वितीय वर्ष)

मार्गदर्शक – सहा. प्रा. विजय संसारे सर

संस्था -

भा.पा.हिवाळे शिक्षण संस्थेचे,ग्रामीण विकास अध्ययन केंद्र-समाजकार्य व संशोधन संस्था . अहमदनगर

घोषवारा (Abstract) :

- प्रस्तुत पेपर हा क्षेत्रकामध्ये केलेल्या क्रियाकलापवरती आधारित आहे. कोविड 19 च्या जगात वेगाने प्रसार होत आहे.

- एक भिषण सार्वजनिक आरोग्य आणीबाणी आहे. या जागतिक आरोग्य परिस्थितीला प्रतिसाद म्हणून वेगवेगळ्या प्रतिबंधात्मक प्रयत्न हाती घेण्यात आले आहेत.

- लस विकसित करण्यात आघाडीवर आहे. कोरोना मुळे लोकांच्या जीवनात भयंकर बदल घडून आले आहे. अनेक लोकोनां स्वतःचा घरचा कर्ताधर्ता व्यक्ती गमवावा लागला आहे.

- कोरोना सारख्या आजारा पासून लोकांचे संरक्षन व्हावा किंवा त्याच्याशी लढण्याची ताकद यावी म्हणून सरकार नी लस उपलब्ध करून दिल्या आहेत. कोविडशील्ड व को - वैक्सीन या दोन लसी आज सरकारनी उपलब्ध करून दिल्या आहेत.

प्रस्तावना :-

- ग्रामीण आणि शहरी हे दोन्ही भाग कोविड - 19 या साथीच्या आजाराने गंभीरपणे प्रभावित आहेत. दोन्ही कोरोनाच्या लाटेनी सर्वाच्या जीवनावर खुप गंभीर प्रभाव केला आहे.
- दोन्ही कोरोनाच्या लाटेनी सर्वाच्या जीवनावर खुप गंभीर प्रभाव केला आहे. पहिल्यांदा लाटेपेक्षा दुसऱ्या लाटेमध्ये अनेक लोक हे मृत्यूमुखी पडले आहे. दुसऱ्या लाटेमध्ये अनेक लोकांचे घरे उद्यवस्त झाली आहेत. यामध्ये सर्वात जास्त परिनाम हा दोन क्षेत्रावर झाल्याचा दिसुन आला,

- ग्रामीण भागातील लोकांना या काळामध्ये आपला प्रमुख व्यवसाय बंद करावा लागला यामुळे लोकांवरती उपासमारीची वेळ येत असल्यामुळे हे लोक घरात बसून उपासमारी मुळे मरण्यापेक्षा शहराच्या ठिकाणी ते काम भेटल ते काम करू लागली होती आणि या दरम्यानच काही लोकांना कोरोनाची लागण होत गेली व अशीच करीनाची लागन ही घराघरा मध्ये ही होऊ लागली.

- लातूर शहरातील महानगरपालीकेच्या दीन दयान योजना - NUlM या विभागामध्ये व आरोग्य विभागामध्ये क्षेत्र कार्य करित असताना.PMSVA या योजनेची माहीती ही लाभार्थी पर्यंत पोहचविली आहे.

शोध निबंध पार्श्वभूमि filed intervention (Covid-19 दृष्टीने त्या ठिकाणची पार्श्वभुमी आणि परिस्थिती)-

- लातूर शहरातील महानगर पालीका मधील nulm विभाग व आरोग्य विभाग या दोन व विभागामध्ये समाजकार्य प्रीक्षणार्थीनी क्षेत्रकार्य केले आहे.
- पेपर बनविण्या मागचा **उद्देश** PMSVA या निधी योजनां लाभार्थी पर्यंत पोचविणे जा लोकांनी स्वतःचा व्यवसाय या कोरोना मुळे बंद केला होता आशा लोकांना ही योजना भेटावी यासाठी समाज कार्य कर्त्यांनी अनेक प्रयत्न केले आहेत व ही योजना लोकांपर्यंत पोहचावी व तसेच लोकांनी स्वतःची काळजी घ्यावी.
- करोनाची भिती ही अजुन गेली नाही आहे हे लोकानी अजून गेली नाही आहे. हे लोकांना या योजनेची माहीती देत असतांनाच समाजकार्य कर्त्यांनी हे कार्य केले आहे.
- लातूर शहरातील महानगर पालीका Nulm विभाग व आरोग्य विभागा मध्ये कार्य केले आहेत. या अंतर्गत समाज कार्यकर्तीनी वेगवेगळ्या घटका -वर्ती कामे केली आहेत.लोकांना पर्यंत योजनेची माहीती कश्या प्रकारे पोहचवावी हे देखिल समाजकार्य कर्त्यानी क्षेत्रकार्य द्वारे केले आहे.
- लोकांना कॉल द्वारे माहिती देण्याचे कार्य ही केले. व योजने साठी पात्र असलेल्या लोकांचे फॉर्म जमा करून ते भरणे व त्यांची कागदपत्रे जोडावी व ते जमा करणे अश्या प्रकारचे कार्य आहेत. व फॉर्म व कागदपत्रे जमा करित असतांना ने लोकांची गर्दी होत होती.

Field Interventions -

- लातूर शहरातील महानगर पालीकेतील NULM विभाग व आरोग्य विभागामध्ये समाजकार्यकर्त्यांनी क्षेत्र कार्य केले आहे.

- आरोग्य विभागा अंतर्गत समाजकार्य कर्यानी समुदया मध्ये सुर असणाऱ्या का सिकरण मध्ये सहभागी झाले व समुद्रमामध्ये भेट देऊन लोकांना लस घेतली काबाबत माहीती घेतली असता त्यांचे लसीकरणा अनेक प्रकारात्मक विचार होते तर ते समाजकार्य कर्यानी त्यांच्या विचारामध्ये परिवर्तन करण्याचा प्रयत्न केला आहे तसेच लसीकरणा मध्ये अनेक लोकांनी मास्क लावलेला आणि काहीनी ते मारक चा योग्य वापर केला नव्हता तर साना मारक माहीती दिली.

- योग्य वापर करणे किती आवश्यक आहे या बाबतही माहीती दिली आहे व त्याच सोबत बाहेर आल्यास यनिहारासरचाही वापर करणे किती आवश्यक आहे व तसेच सारखा आपला हानिकारक आहे या समाजकार्यकर्ता क्षेत्रकार्य परस्यान केले आहे.

- लाभार्थ्याना भेट देऊन तेल माहीती घेतली आहे व कोरोनाचा कडकन काय परिणाम झालाया बाबत डॉक्टर मॅडमच व त्यानंतर कोविड मध्ये ने कर्मचारी कार्य करित होते त्यांच्याशी चर्चा केली त्यानी स्वताची व स्वताच्या कुटूंबाची कश्या प्रकारे काळजी घेतात या बाबत समाजकार्य कतीजी चर्चा केली आहे.

- समाजकार्यकर्त्यांनी महानगरपालिका अंतर्गत वृक्ष वाटपाच्या कार्यक्रमामध्ये सहभागी झाले आहे.

- वृक्षाचे काय महत्व आहे व प्रत्येक व्यक्तीनी स्वताच्या आरोग्यासाठी व स्वताची बाबदारी म्हणून झाड लावावे ही ह संदेश समाजकार्यकर्त्यांनी लोकांशी चर्चा दरम्यान दिला आहे.

- भालचंद्र ब्लड बँकेला भेट दिली व या काळा मध्ये रक्तदात्यांची संख्य मध्ये किती घट झाली आहे. का या बाबत कर्मचा-यांशी चर्चा केली आहे.त्याचंप्रमाने ब्लड बँक द्वारे cs office मध्ये होणाऱ्या रक्तदान शिबीररामध्ये सहभागी झालो आहे.

- शिबिरामध्ये समाजकार्यकर्तीनी रक्तदात्यांची नावाची व त्याच्या वैक्तिक माहीतीची नोंद घेतली आहे.

- रक्तदान केल्या नंतर त्या व्यक्तीस योग्य आहार भेटावा या बाबतची काळजी समाजकार्यकर्तीने घेतली आहे. रक्तदान हे एका बालकाच्या पहिल्या वाढदिवसा निमित्त होते. समुदया मधील कोरोनाबद्दल जे कोरोना बद्दल जे विचार आहेत त्यांना कोरोना विषयी योग्य ती माहीती पोहचविण्याचा प्रयत्न समाजकार्यकर्तीनी केला आहे.

- NULM व आरोग्य विभागा मध्ये काम करित असताना संवाद कौशल्ये विकसित झाले व नियोजन कौशल्ये, निरिक्षण कौशल्य, निरीक्षण कौशल्य विकसित झाले आहे, त्याच प्रमाणे समुदया मध्ये भेटी देत असताना त्यांना माहीती देत असताना मुलाखत साधनाचा उपयोग केला आहे.

क्षेत्रकार्य दरम्यान आलेली आव्हाने [challanges] -

- करोना काळात लोकांचा नकारात्मक दृष्टिकोन आल्यामुळे झाल्यामुळे त्यांच्याशी चर्चा करतांना अडचणी येत होत्या.

- PMSVA या निधी योजनेसाठी लोकांना कॉल द्‌वारे माहीती देत असताना अनेक लोकांचे कॉल लागत नव्हते तर त्यांना माहीती पोहचविण्यासाटी अडचणी आल्या.

- लसिकरणा बाबत लोकोचे खूप नकारात्मक विचार आहेत त्याना लसिकरणाची महत्त्व सांगताना सांगतानाही खुप अडचणी येत होत्या,

- करोनाच्या काळात स्वताची काळजी घेऊन कार्य करित असताना अडचणी आल्या आहे.

- लोकांना विश्वासात घेऊन माहीती सांगताना ही अडचणी आल्या आहे.

outcome Fieldwork Interventional –

- अनेक लोक हे मारक व्यवस्थीत रिया लावत नव्हते त्या मधील 75% लोक हे मास्क हे व्यवस्थीत रिता लावत होते.

- PMSVAया योजनेचा 10% लोकांना लाभ मिळाला आहे.

- लसीकरणाबाबतचे अनेक लोकांचे गैरसमज दूर झाले व काही लोकांनी लस घेतल्यावर समाजकार्य कर्त्यांना कॉल द्वारे माहिती दिली.

- PMPSVA निधी योजने अंतर्गत फेरीवाल्या नां 1500 रु अनुदान मिळणार होते ते सर्व लोकांना त्या कार्यकाळात मिळाल आहे.

- कोरोना बाबतचे अनेक लोकांचे गैरसमज दूर झाले आहेत.

- लोकांच्या उपजिविकेच्या साधना मध्ये वाढ झाली आहे.

output of field intervention –

कोरोनाचे जे लोक काळजी घेत नव्हते. जो त्यांच्या गैसमज होता की हा आजार फक्त श्रीमंत लोकांनाच होतो.आशा लोकांना मार्गदर्शन केल्या नंतर स्वतःची चांगल्या प्रकारे काळजी घेत आहेत.

- लसीकरणबाबत लोकांच्या व त्याचा कुटूंबाचा गैरसमज दूर झाला.
- कोरोनाची वाढती संख्या कमी होण्यास मदत झाली.
- योजनांविषयी माहिती लोकांना मिळाली.
- लोकांच्या मनावर एकंदरीत सकारात्मक बद्दल झाला.
- लातूर शहरातील महानगर पालिका अंतर्गत लोकांना लॉकडाऊनच्या काळामध्ये रोजगार मिळाला आहे.
- रक्तदान शिबीर, लसीकरण जनजागृती, कोरोना जनजागृती या सारखे कार्य घेण्यात आले.

निष्कर्ष (counclusion) –

समाजकार्य प्रशिक्षणार्थीनी लातूर शहरातील महानगर पालीकेतील nulm व आरोग्य विभाग अंतर्गत "महानगरपाली के अंतर्गत पंतप्रधान स्वनिधी योजनेचा लाभ लोकाना कडून देणे व समुदया मध्ये करोना विषयक जनजागृती घ्या विषया अनुसरून शोध निबंध तयार केला आहे. महानगर पालीका PMSVA या योजनेवर व आरोग्य विभागा अंतर्गत वरील कार्य क्षेत्र कार्य करतांना पार पाडले. व वेगवेगळ्या क्रियाकलाप देखिल करण्यात आले क्षेत्रकार्य करत असताना ज्या ज्या आव्हानांना अडचणींना समाजकार्य प्रशिक्षणार्थी सामोरे गेली आहे ती सर्व तिने वरिल भागामध्ये मांडण्याचा प्रयत्न केला आहे.

संदर्भ (Reference) -

❖ em.m.wikipedia.org
❖ nulm.gov.in
❖ amc.gov.in

धन्यवाद...